

Utjecaj rodne ideologije na ekologiju čovjekove spolne naravi. Kršćansko-teološko antropološki osvrt

MARIJO VOLAREVIĆ*

• <https://doi.org/10.31823/d.27.2.4> •

UDK: 27-43*316.6 • Prethodno priopćenje

Primljeno: 8. travnja 2019. • Prihvaćeno: 13. lipnja 2019.

Sažetak: Autor u radu nastoji prikazati kako čovjek danas postaje sve više svjestan ne samo ugroženosti čovjekova okoliša nego i ugroženosti čovjekove urođene spolne naravi. Čovjek, stvoren na sliku Božju kao muško i žensko (usp. Post 1, 26-27), pozvan je ne samo odgovorno se ponašati prema stvorenoj stvarnosti koju mu je Bog darovao nego i prema slici Božjoj koja se zrcali u čovjeku, istovjetno muškarcu i ženi. I kao što kroz povijest čovjek ne upravlja odgovorno stvorenim svijetom, čiji je čuvar, a ne gospodar, na sličan način danas s pomoću rodne ideologije želi dominirati nad darovanoj mu spolnoj naravi. Autor ovim radom nastoji upozoriti koji su prema kršćansko-biblijsko-teološkoj antropologiji temeljni nedostaci rodne ideologije koja teorijskim tehnicizmom zadire u samu srž čovjekove spolne naravi, čime izravno utječe na ekologiju ljudske naravi i ekologiju obitelji.

Ključne riječi: ekologija, rodna ideologija, rod, spol, narav, muško, žensko, obitelj, kršćanska antropologija.

Uvod

Svjedoci smo danas kako naše vrijeme sve više nosi globalnu svijest o ugroženosti okoliša, a time i ugroženosti ljudskoga života jer je čovjek dio toga istoga okoliša u kojem živi i o kojem ovisi. Zato u ovom radu i nije naglasak samo na čisto ekološkom problemu nego više na *ekološko-antropološkom*. Na krilima znanstveno-tehničkoga napretka ljudski život u samo nekoliko godina postao je mnogo lak-

* Doc. dr. sc.
Marijo Volarević,
Katolički bogoslovni
fakultet Sveučilišta
u Splitu, Zrinsko-
frankopanska 19,
21 000 Split,
mvolarevic@kbf-st.hr

ši, što se može primijetiti i na produženju ljudskoga životnoga vijeka. Međutim znanstvena postignuća i tehnološki napredak pokazuju i svoju drugu (negativnu) stranu, a ta je da se zbog pretjerane manipulacije i despotskoga ponašanja¹ prema prirodi čovjeku kao bumerang vratila reakcija prirode sa svojim negativnim učincima, koji sve više prijeti opstanku čovječanstva. To nas upozorava na to da ekološko pitanje potiče i etičko pitanje, tj. traži objašnjenje načina čovjekova vladanja i gospodarenja prirodom. Nakon prvotnoga oduševljenja čovjekovim tehnološkim postignućima sve više raste i zajednička svijest o granicama razvoja, kao i svijest potrebe etičkoga odgoja, tj. svijest o odgovornom korištenju prirodnim dobarima. Upravo iz toga razloga ekologija kao znanost veže se uz etičku znanost. Zato i Crkva svojim teološkim promišljanjima nastoji skrenuti pozornost na ekološki problem.²

Zbog toga u ovom radu ekološko pitanje ne će se promatrati samo kroz prizmu odnosa među živim organizmima i njihova utjecaju na okoliš, nego kako upozorava Ivan Pavao II. »osim iracionalnog razaranja prirodnog okoliša ovdje se moramo prisjetiti da je još teže razaranja *ljudskog okoliša*, čemu se još uvijek ne posvećuje nužna pozornost. Dok s pravom vodi brigu, također mnogo manje nego što je nužno, da se očuva prirodni '*habitat*' raznih životinjskih vrsta kojima prijeti nestanak, jer se zna da svaka od njih daje poseban doprinos općem skladu na zemlji, premalo se nastoji oko toga da se *održe moralni uvjeti autentične 'ljudske ekologije'*. Bog je dao čovjeku i njega samoga te čovjek, stoga, mora poštivati naravnu moralnu strukturu kojom je obdaren.«³

Zato tema ovoga rada u prvom redu ide za tim da se upozori ne samo na važnosti očuvanja okoliša, čime se bavi ekologija kao znanost, nego također i potrebu očuvanja ontološkoga čovjekova *habitata*, tj. njegove unutarnje spolne naravi, koja je danas ugrožena ne samo genetičkim inženjerstvom koje zadire u prirodnu narav okoliša⁴ nego također i rodnom ideologijom koja zadire u spolnu narav čovjeka.

¹ Usp. L. LORENZETTI, *La morale nella storia*, Bologna, 2009., 538.

² O odnosu ekologije i teologije više vidjeti u: FRANJO, *Laudato si*, Enciklika o brizi za zajednički dom, Zagreb, 2015. (= LS); A. MORONI, *Fondamenti scientifici per un'etica dell'ambiente*, u: F. COMPAGNONI, G. PIANA, S. PRIVITERA (ur.), *Nuovo dizionario di Teologia Morale*, Milano, 1990., 439-459.; A. SAVIGNANO (ur.) *Etica dell'ambiente*, Milano, 1997.; S. VULETIĆ, L. TOMAŠEVIĆ, Bio-etički i eko-teološki poticaji za zaštitu okoliša i života, u: *Diacovensia* 22(2014.)4, 289-314.

³ IVAN PAVAO II., *Centesimus annus. Stota godina*, Enciklika, Zagreb, 2001., br. 38 (= CA).

⁴ »Čovjek stvara nove vrste nove hibride, nove kemijske spojeve (...) Genetska intervencija nosi još nama nepoznate rizike pa i stajališta prosuđivanja ljudskih perspektiva i perspektiva života izaziva i moralne dileme.« S. VULETIĆ, L. TOMAŠEVIĆ, Bio-etički i eko-teološki poticaji za zaštitu okoliša i života, 292.

1. Ekološka ugroženost čovjekove naravi

Kao što priroda ima svoje zakone, isto tako čovjek, tj. njegova narav⁵ ima svoje zakone koji se trebaju poštovati i štiti. Postoji više razloga zašto je danas ugrožen ne samo okoliš nego i prirodna ljudska spolna narav. Jedan od uzroka svakako jest što razvitak tehnike nije u razmjeru s razvitkom moralnoga i etičkoga, te se čini kao da etički razvitak stalno zaostaje.⁶ Čovjek s pomoću tehnike postaje nadmoćan nad prirodom i želi njome dominirati, pritom zaboravlja na etičku odgovornost. Posredstvom tehničke revolucije u kojoj dominira *homo technicus* postiglo se da čovjek može biti i sam stvaratelj vlastite naravi. Razlog tomu jest što čovjek kao *homo faber* s pomoću tehnike može djelovati i na samu unutrašnju narav *homo sapiensa*, ako se zanemari naravna etička dimenzija čovjeka.⁷

Zahvaćen željom da posjeduje i uživa, čovjek zapostavlja svoj *essere*: biti čovjek, dajući prednost *avere*: imati čovjeka. Zato se i stvara nova etika u kojoj glavna norma djelovanja jest: napredak, tehnika i korisnost. Međutim takva etika rađa kulturu odbacivanja. Dok se koristim, služim se materijalnim, kad nema koristi, odbacujem. Slično se događa i s čovjekovom spolnom naravi, koju posredstvom tehnike (promjena spola) čovjek može po želji oblikovati. Pri tome zaboravljajući etičku odgovornost prema kojoj bi normativna jezgra *biti čovjek*, jednako muško i žensko, čime se očitava čovjekova spolna narav, trebala štiti unutarnju jezgru ljudskoga dostojanstva i sve odlike *biti čovjek* koje proizlaze iz te ontološke datosti. A to onda obuhvaća i zaštitu jedinstvene ljudske naravi, tjelesnosti i samim time urođene spolnosti.

U tom surjeću papa Franjo u svojoj enciklici *Laudato si'* koja je u cijelosti posvećena ekološkom problemu kaže sljedeće: »Ljudska ekologija uključuje također nešto vrlo duboko: nužan odnos između ljudskog života i moralnog zakona, koji je upisan u samu našu narav i nužan za stvaranje okoliša. Benedikt XVI. rekao je da postoji 'ekologija čovjeka' koja se temelji na činjenici da 'i čovjek posjeduje jednu narav koju treba poštivati i kojom se ne smije manipulirati po volji (...) Prihvatanje vlastitog tijela kao Božjeg dara nužno je za primanje i prihvatanje cijelog svijeta (...). Učiti prihvaćati vlastito tijelo, brinuti se za njega i poštivati njegov najpotpuniji smisao, bitan je sastavni dio svake istinske ljudske ekologije.«⁸

Ovdje papa Franjo jasno upozorava na to kako se čovjekovo tijelo otkriva kao važan čimbenik za izgradnju autentične *ljudske ekologije*, koja je danas zanemarena.

⁵ Usp. S. BELARDINELLI, Nature in a cosmological, biological, anthropological and ecological sense, u: J. DE DIOS VIAL CORREA, E. SGRECCIA (ur.), *The nature and dignity of the human person as the foundation of the right to life*, Città del Vaticano, 2002., 66.

⁶ Usp. IVAN PAVAO II., *Redemptor hominis – Otkupitelj čovjeka*, u: Sto godina Katoličkog socijalnog nauka Crkve, Socijalni dokumenti Crkve, M. Valković (ur.), Zagreb, 1991., br. 15.

⁷ Usp. H. JONAS, *Il principio responsabilità. Un'etica per la civiltà tecnologica*, Torino, 1990., 13.

⁸ LS, br. 155.

Zanemarena je u prvom redu zato što je ljudsko tijelo, kao i čovjekova spolna narav, postalo nešto čime se želi ovladati, pa čak i uništiti ga ako nekom to ne odgovara, što upravo čini *rodna ideologija*, koja ljudsko tijelo promatra kao predmet kojim se možemo koristiti i koji možemo podvrgnuti prema osobnoj potrebi, na način kako *on, ona* ili *ono* to želi, pri tome potpuno zanemarujući naravnu uređenost čovjekova spola koja se očituje u binarnom heteroseksualnom konceptu *biti muško i biti žensko*.

Zbog takovoga pogriješnoga pogleda na tijelo i čovjekovu spolnu narav papa Franjo upozorava: »potrebno je cijiniti vlastito tijelo u svojoj *ženskosti* i *muškosti* kako bismo se mogli prepoznati u susretu s nekim tko je drugačiji (...). Zato nije zdravo stajalište kojim se želi 'brisati' seksualna razlika jer se više ne zna kako se s njom suočiti.«⁹ A upravo to čini *rodna ideologija* na koju se papa Franjo u tom citatu i osvrnuo, koja u prvom redu nastoji dekonstruirati naravnu spolnu razliku između muškarca i žene, čime se onda također otvara put i za dekonstrukciju obitelji, utemeljene na čovjekovoj binarnoj heteroseksualnoj spolnosti¹⁰, i otvara mogućnost višestrukoj, proizvoljnoj izgradnji spolnih identiteta.

2. Povijest nastanka rodne ideologije

Nastojanje da se odgonetne ljudska spolnost i njezin naravni karakter dugotrajan je i složen put koji postoji od početka čovječanstva. Međutim ta tema posebno dobiva na važnosti početkom druge polovice 20. st., gotovo u isto vrijeme kada se počinje sve više javljati globalna svijest o potrebi zaštite ljudskoga okoliša. Raspravu o čovjekovoj binarnoj heteroseksualnoj spolnoj naravi kao prirodnoj datosti danas je dovela u pitanje, kako smo već prethodno spomenuli, *rodna ideologija*,¹¹ koja se polako počela razvijati krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina 20. st.¹²

⁹ Isto.

¹⁰ Više o tome vidjeti u: R. PAVLIĆ, Muško i žensko stvori ih. Pečat kršćanske antropologije, u: *Riječki teološki časopis* 22(2014.)2, 321-338.

¹¹ O negativnom utjecaju rodne ideologije na binarni heteroseksualni koncept čovjekove spolne naravi više vidjeti: M. A. PEETERS, Il gender: deconstruzione antropologica e sfida per la fede, u: PONTIFICIUM CONSILIIUM PRO LAICIS (ur.), *Donna e uomo. L'humanum nella sua interezza*, Città del Vaticano, 2009., 287-297.; D. O'LEARY, La questione del femminismo di genere: corenti di pensiero che ostacolano la reale promozione di donna, u: CONGREGAZIONE PER DOTTRINA DELLA FEDE (ur.), *Ruolo della donna nella Chiesa e nel mondo*, Città del Vaticano, 2004., 30-41.; G. KUBY, *Nova ideologija seksualnosti. Izazovi i opasnosti gender revolucije*, Split, 2010.; M. VOLAREVIĆ, *Žena u obitelji, društvu i Crkvi. Feminizam, rodna ideologija i crkveni nauk*, Zagreb, 2018., 97-98.; I. POLJAKOVIĆ, G. DODIG, (Ne)znanstvenost rodne teorije, u: *Crkva u svijetu* 48(2013.)2, 169-188.; M. VOLAREVIĆ, Ideološki predznaci programa spolnog odgoja, u: *Riječki teološki časopis* 22(2014.)2, 339-358.

¹² Iako je već temelje takve teorije nekoliko godina prije postavila Simone de Beauvoir u svojoj knjizi *Drugi spol* gdje kaže: »Žena se ne rađa nego nastaje.« S. DE BEAUVOIR, *Il secondo sesso*, Milano, 2008., 271.

Prvi koji su razlikovali *rod* od *spola* bili su američki psihijatri John Money i Robert Stoller koji u svojoj knjizi *Sex and Gender: On the Development of Masculinity and Femininity* za *rod* i *spol* kaže sljedeće: »rod je pojam koji ima psihološke i kulturne konotacije više nego biološke. Ako propisani pojmovi za spol 'muškarac' i 'žena' odgovaraju pojmovima za rod 'muški' i 'ženski'; ovi posljednji pojmovi mogu biti sasvim neovisni o (biološkom) spolu.«¹³

Na tragu takvoga teoretskoga promišljanja o *rodu* i *spolu* dr. Money izveo je pokus na dječaku Bruce Reimeru kojem je u drugoj godini života pri obrezivanju oštećen spolni organ. Na njegov prijedlog roditelji dječaka prihvatili su promjenu spola (tehničkim putem) i nakon toga ophodili su se prema dječaku kao prema djevojčici. Dr. Money nekoliko godina provodio je terapije nad dječakom kao da je djevojčica. Međutim dječak (po *spolu*, biološki) nikako nije prihvaćao terapije koje su za njega, odnosno sada za nju (po *rodu* djevojčica, kulturološki) bile mučne. Kada je u trinaestoj godini doznao da je rođen kao dječak, zaželio se vratiti u svoj prvotni, biološki (naravni) spol. Dr. Money više nije u svojim radovima navodio taj pokus, ali su ga i dalje neki, poput Alice Schwarzer, predstavljali kao znanstveni dokaz za utemeljenost *rodne ideologije*, prema kojoj, kako smo već vidjeli, biološki *spol* muškarca i žene ne mora nužno odgovarati *rodu*, nego se može naknadno proizvoljno izabrati.¹⁴ Iz toga je primjera sasvim jasno da rodna ideologija ne vodi samo računa o pojedinim primjerima dvospolnosti u čovjeka poput hermafrodita ili pseudohermafrodita nego i već prirodno zadan biološki spol pokušava nasilno preodgojem promijeniti.

Velik zamah razvoju *rodne ideologije* dali su pojedini feministički pokreti¹⁵, osobito u njegovoj drugoj fazi nakon seksualne revolucije krajem šezdesetih godina 20. st., poput Kate Millet koja u svojoj knjizi *Spolna politika* nastoji dokazati kako nema razlike u spolnosti pri rođenju, nego je prema njezinim tvrdnjama psihoseksualna osobnost (termin preuzet od dr. Moneya) nešto što se uči i stječe nakon rođenja.¹⁶ I druge feministkinje, predvodnice drugoga vala feminizma, poput Shulamith Firestone djelom *The Dialectic of Sex: The Case for Feminist Revolution* i Betty Friedan djelom *The Feminine Mystique*, pripomogle su da se već početkom 1970-ih godina u akademskim i političkim raspravama riječ *gender* (rod) tumači kao *društveni spol* za razliku od *tjelesnoga spola* (*sex*). Na taj način riječ »*spol* se koristi za sve razlikova-

¹³ R. STOLLER, *Sex and Gender: The on Development of Masculinity and Femininity*, New York, 1968., 9.

¹⁴ Usp. G. KUBY, *Nova ideologija seksualnosti. Izazovi i opasnosti gender revolucije*, Split, 2010., 56-57.

¹⁵ Uz radikalni, socijalni, egzistencijalistički... *feminizam* ovdje svakako možemo i spomenuti *ekofeminizam* kojem je jedna od idejnih začetnica bila kršćanska teologinja Rosemary Ruether. Više o tome vidjeti u: R. RUETHER, *New Woman, New Earth*, New York, 1975.

¹⁶ Više o tome vidjeti u: K. MILLETT, *Sexual Politics*, New York, 1969.

ne osobine koje su biološki i nasljedno uvjetovane, dok bi onda *rod* označavao one osobine koje su uvjetovane društvenom okolinom i odgojem.«¹⁷

Prema njihovoj teoriji ljudi se, istina, rađaju kao *muško* i *žensko*, ali naknadno uče biti muškarac ili žena.¹⁸ Iz dosada rečenoga može se jasno zaključiti kako *rodna ideologija* ima svoj temelj u teoriji da *spol* kao biološka inačica nema nikakav utjecaj na *rod*, koji je isključivo društvena konstrukcija i koji je kao takav promjenjiv.

Upravo na takvim postavkama Judith Butler napisala je svoje monumentalno djelo pod nazivom *Nevolje s rodom* u kojem *rod* tumači kao fluidnu kategoriju koja se može mijenjati neovisno o *spolu*, tvrdeći da »rod ne proistječe nužno od spola«.¹⁹ Na taj način »pojam roda uvodi se kao opozicija biološkim spolnim razlikama«.²⁰ To se može protumačiti tako da se dekonstrukcijom binarnoga *muško/žensko*, *roda/spola* može postići potpuna jednakost između muškarca i žene, gdje muškarac i žena više ne bi bili ograničeni svojim muškim i ženskim rodnom ulogama.²¹ Iz ovoga kratkoga prikaza može se lako primijetiti da rodni ideolozi pojmove *muško* i *žensko* pretjerano sociologiziraju, tj. sve probleme koji proizlaze iz dijalektičkoga odnosa muškarca i žene svode na *rod* kao društvenu uvjetovanost, pritom ignorirajući da postoji i *spolna* uvjetovanost.²² Zar žene mogu ignorirati svoj menstruacijski ciklus, trudnoću i dojenje djeteta, što muškarac nikad ne će shvatiti, i reći da to ne utječe na njihovu osobnost?

Nitko od nas ne zahvaljuje svoju urođenu spolnu narav kulturi ili društvu, kako tumače rodni ideolozi. Čovjekova spolna narav darovana je u klici svakom čovjeku već rođenjem.²³ Ona se ne može dogovorom unaprijediti ili ostvariti jer je čovjek ontološki određen kao *muško* ili *žensko*. Jedino što se može jest priznati darova-

¹⁷ J. R. ANIĆ, *Kako razumjeti rod? Povijest rasprave i različita razumijevanja u Crkvi*, Zagreb, 2011., 23. Knjiga J. R. Anić prezentirana je kao monumentalno djelo katoličkoga prihvaćanja *rodne teorije* koje se temeljilo na uputi *Biskupske konferencije u Njemačkoj* suprotno *Kongregaciji za nauk vjere*, koja je prema autorici fundamentalistička. Više o tome pročitati knjigu.

¹⁸ À. APARISI MIRALLES, *Crisi di identità dell'uomo e della donna nel contesto dell'ideologia di genere*, u: PONTIFICIUM CONSILIUM PRO LAICIS (ur.), *Dio affida l'essere umano alla donna*, Libreria Editrice Vaticana, 2014., 75.

¹⁹ J. BUTLER, *Nevolje sa rodom. Feminizam i subverzija identiteta*, Zagreb, 2000., 136.

²⁰ D. MATIĆ, I. KOPREK, Bioetička i ideološka pozadina »rodne teorije«, u: *Obnovljeni život* 69(2014.)3, 381-392., ovdje 385.

²¹ Usp. isto, 387.

²² Usp. M. VOLAREVIĆ, *Žena u obitelji, društvu i Crkvi*, 111.

²³ »Čovjek je, već pri samom začecu, biološki određen kao *muško* i *žensko*, te u sebi nosi biološki određene specifične značajke (...) koji onda društvenim normama i socijalizacijom može učvrstiti ili pak oslabjeti. Naravno to ne isključuje mogućnost prenatalnih anomalija, kao što je međuspolnost (...) ovdje govorimo o psihofizički zdravom novorođenčetu i njegovom kasnijem psihofizič-

nu spolnu narav čovjeka i njome se kao darom služiti, a ne dominirati i nasilno je mijenjati, kao što čini rodna ideologija tvrdeći da postoji čak i više spolova.²⁴ Ne može se zanemariti činjenica, kao što smo već spomenuli, da se čovjek može roditi kao hermafrodit ili pseudohermafrodit, ali to ne znači da iznimka mijenja pravilo i rasprave o *interseksualcima*.²⁵ Ovdje nije riječ o interseksualcima, nego o rodnoj ideologiji koja je u suprotnosti s kršćanskom antropologijom, kao što se u članku moglo vidjeti po izjavama učiteljstva Crkve počevši od pape Ivana Pavla II., pape Benedikta XVI. i današnjega pape Franje.

Iako se rodna teorija o *spolu* i *rodu* muškarca i žene može u prvi mah učiniti znanstveno utemeljenom, ipak samo muško i žensko prema svome *naravnom spolu*, spajanjem muške i ženske spolne stanice mogu donijeti ljudski život. Zbog toga teorija o *spolu* i *rodu* čini se više subjektivnom, nego objektivnom, a ponajviše emotivnom teorijom koja se na silu želi nametnuti suprotno čovjekovoj spolnoj naravi. Ovdje je onda jasno da rodna ideologija, osim što utječe na ekologiju čovjekove spolne naravi, također utječe i na ekologiju obitelji.

Drugim riječima, na temelju pseudoznanstvenih činjenica rodna ideologija pod svaku cijenu umjetno želi stvoriti društvo jednakih i ravnopravnih. Međutim čini antropološku pogrešku jer oduzima posebnost i individualnost spolovima *muško* i *žensko*, čineći nepravdu koja proizlazi iz nečega što nije po *naravi* jednako, nastojeći stvoriti *umjetnu* jednakost i pri tome ozbiljno narušavajući urođenu bit čovjekove spolne naravi, a samim time i bračne/obiteljske zajednice muškarca i žene.

3. Utjecaj rodne ideologije na ekologiju obitelji

Umjetnim zadiranjem u čovjekovu spolnu narav rodna ideologija ne samo da šteti binarnom heteroseksualnom konceptu čovjeka i njegove spolnosti nego šteti i obitelji koja se upravo na njoj temelji. Jedino spajanjem muške i ženske spolne stanice može nastati novi život, a ne spajanjem stanica roditelja 1 i roditelja 2.

Ivan Pavao II., kada govori o temeljnoj strukturi ljudske ekologije, kaže sljedeće: »Prva i temeljna struktura 'ljudske ekologije' jest *obitelj* u smislu što u njoj čovjek

kom razvoju.« I. POLJAKOVIĆ, G. DODIG, (Ne)znanstvenost rodne teorije, u: *Crkva u svijetu* 48(2013.)2, 39.

²⁴ Anne Fausto Sterling tvrdi da postoji pet spolova, a neki rodni ideolozi navode čak i više. A. FAUSTO-STERLING, *The Five Sexes. Why Male and Female Are Not Enough*, u: https://www.researchgate.net/profile/Anne_Fausto-Sterling/publication/239657377_The_Five_Sexes_Why_Male_and_Female_are_not_Enough/links/00b7d525802a725b6b000000/The-Five-Sexes-Why-Male-and-Female-are-not-Enough.pdf (17. 1. 2019.)

²⁵ »Interseksualnost označava biološku nedefiniranost spola kao izričito muškog ili ženskog, odnosno definiranost spola kao nečeg što je između *muškog* i *ženskog*.« J. R. ANIĆ, *Kako razumjeti rod?*, 174.

prima prve i odlučujuće spoznaje o istini i o dobroti (...) ovdje se razumije *obitelj utemeljena na braku*, u kojoj međusobno darivanje samoga sebe sa strane muža i žene stvara okoliš života (...).²⁶ Zato nije pretjerano reći kako obitelj kao temeljna zajednica muškarca i žene danas je ugrožena jednako kao i ekologija ljudskoga okoliša.

Riječ ekologija ima svoj korijen u grčkoj riječi *oikos* – ‘kuća, dom’. Dekonstrukcijom binarne spolne naravi muškarca i žene, slobodno se može reći, ugrožava se i ekološki obiteljski *habitat* čovjeka, na što upozorava i papa Franjo: »Rodna ideologija koja niječe naravnu razliku i uzajamnost između muškarca i žene. Ta ideologija zamišlja društvo bez razlika između spolova, čime dokida sam antropološki temelj obitelji.«²⁷

Također rodna ideologija, kao što smo u prethodnom poglavlju vidjeli, uvodeći pojam *rod* (*gender*) koji bi trebao zamijeniti riječ *spol* (*seks*), želi postići troje: temeljnu jednakost žene i muškarca; dekonstrukciju spolnoga identiteta muškarca i žene i dekonstrukciju prisilne normativne heteroseksualnosti.²⁸ Možemo se i složiti s prvim zahtjevom, a to je temeljna jednakost muškarca i žene, međutim dekonstrukcija spolnoga identiteta muškarca i žene, kao i normativne heteroseksualnosti, a uvođenje više *rodnih* identiteta²⁹ značilo bi da onda može postojati i više *identitet-skih obitelji*,³⁰ koje onda i ne moraju nužno biti od muškarca i žene. Upravo to i jest jedan od razloga zašto pojedine države danas žele uvesti termine roditelj 1 i roditelj 2, umjesto otac i majka. Mijenjanjem tih termina onda se slobodno može mijenjati i struktura obitelji kao zajednice sastavljene od muškarca i žene. Zato rodni ideolozi uporno tvrde kako biološki spol muškarca i žene ne znači ništa, nego postoji *rod* koji je fleksibilan i promjenjiv, kao i *spolni identitet* čovjeka, koji on slobodno bira na temelju spolne orijentacije.³¹

4. Rodna ideologija i ekologija čovjekove spolne naravi

Društvo i kultura uvelike imaju utjecaj na osobnost čovjeka i postoje određene društvom nametnute uloge koje se pripisuju muškarcu i ženi. Riječ je o spolnim

²⁶ IVAN PAVAO II., CA, br. 39.

²⁷ FRANJO, *Amoris laetitia – Radost ljubavi*, Posinodalna apostolska pobudnica o ljubavi u obitelji, Zagreb, 2016., br. 56.

²⁸ Usp. G. KUBY, *Svjetska seksualna revolucija*, 105-106.

²⁹ Maskulini, feminini, transrodni, transvestitski, iznadrodni (kiborg), queer, heteroseksualni, biseksualni, homoseksualni, asekualni, demiseksualni, panseksualni itd.

³⁰ Identitet obitelji više se ne mora očitovati samo u zajednici muškarca i žene. Može biti partnerska, višepartnerska, istospolna itd.

³¹ Usp. G. KUBY, *Svjetska seksualna revolucija*, 87.

stereotipima koje nameće društvo i kultura. Ipak, potrebno je imati na umu kako *narav* i *kultura* potječu iz istoga izvora – biti *čovjek* jednako *muškarac* i *žena*. Čovjek se rađa slab, ranjiv i potreban mu je drugi da bi se mogao razviti do svoje punine čovječnosti. To se dešava tek onda kada se biološki i kulturno neraskidivo spoje i kada svaka strana da svoj doprinos razvoju cjelovitoga čovjeka.³² Zato se i postavlja pitanje na koji način vrjednovati urođenu *narav* i kulturnu *povijesnost* čovjeka, jer su obje kategorije važne.

Ako prihvatimo tezu rodne ideologije koja kaže da društvo i kultura stvaraju muškarca i ženu, a ne njihov biološki spol, zašto se onda ne bi moglo reći kako *rodna ideologija* svojim naučavanjem i političkim *mainstreamom*, počevši od seksualne revolucije krajem šezdesetih godina 20. st., također nameće svojim naučavanjem određene društvene *stereotype* tko je to muškarac, žena ili nešto treće, olako zaboravljajući kako je cjelokupno društvo i kultura, kao i povijest čovječanstva izgrađena na jedinstvenoj čovjekovoj spolnoj naravi *biti muško i žensko*.

Rodna ideologija svojim naučavanjem ne pokazuje niti dokazuje da muškarac ili žena postaju to što jesu jer im je društvo to nametnulo. *Narav* i *kultura* imaju podjednak utjecaj na čovjeka i nalaze se u uskom odnosu, ali ne takvom da bi jedno drugo potpuno apsorbirali. Ne nedostaje danas onih koji brane činjenicu kako je čovjek samo po naravi određen ili onih koji brane činjenicu da je čovjek samo plod određenoga društva i kulture, neovisan o svojoj spolnoj naravi. Čovjek nije ni čisti determinizam, ali isto tako nije ni čista sloboda kojom se proizvoljno određuje tko je čovjek, istovjetno muškarac i žena. Naprotiv, čovjek je neraskidiv spoj *naravi* i *kulture*.³³

Crkveno učiteljstvo jasno progovara kako »pred teorijama koje o spolnom identitetu razmišljaju samo kao o kulturnom i društvenom proizvodu što proizlazi iz međudjelovanja između zajednice i pojedinca, bez obzira na osobni spolni identitet i bez ikakve povezanosti s pravim značenjem spolnosti, Crkva se neće umoriti ponavljati svoje naučavanje. Svatko, muško i žensko, treba da prepozna i prihvati svoj spolni identitet«³⁴ i svoju urođenu spolnu narav jer »poput svih naravnih osobina, čovjeku je spolnost najprije dana u klici i ona stoga mora rasti i razvijati se usporedo s ostalim čovjekovim tjelesnim i duševnim pretpostavkama, bez obzira

³² Usp. B. CASTILLE DE CORTA'ZAR, »Dio creò l'uomo a sua immagine, a immagine di Dio lo creò, maschio e femmina li creò« (Gen 1, 27). Persona, natura e cultura, u: PONTIFICIUM CONSILIUM PRO LAICIS (ur.), *Donna e uomo. L'humanum nella sua interezza*, Città del Vaticano, 2009., 85.

³³ Usp. *Isto*.

³⁴ PAPINSKO VIJEĆE »IUSTITIA ET PAX«, *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, Zagreb, 2005. (= *Kompendij*), br. 224.

na utjecaj društva i okoline koji, dakako, nije zanemariv«. ³⁵ Naravno da treba uzeti u obzir kako kaže Ivan Pavao II.: »Ne može se zaniijekati da čovjek nije uvijek zadan u nekoj posebnoj kulturi, ali ne može se zaniijekati da se čovjek ipak ne iscrpljuje u toj istoj kulturi.« ³⁶

Čovjek svojim rođenjem nosi određene urođene biološke karakteristike, *biti muškarac* ili *biti žena*, koje se zadanim društvenim normama i socijalizacijom mogu učvrstiti ili pak oslabjeti. ³⁷ Možemo se složiti da postoji dinamika ljudske naravi ³⁸, ali ona je *ontološki* uvijek ista, tj. ima *univerzalni* karakter, što znači da čovjekova realnost nije *apstraktna narav*, da bismo pomislili kako ono što čovjek ne može ispuniti sam ispunja društvo i kultura, što čini rodna ideologija smatrajući ljudsku spolnu narav društvenom konstrukcijom. Ako je to tako, onda ljudska narav, time i spolna narav, odlazi u povijest jer društvo i kultura sada preuzimaju ulogu totaliteta u kreiranju spolne naravi čovjeka.

Ovdje se onda logički postavlja pitanje o univerzalnosti ljudske naravi i postoje li onda nekakve trajne ljudske osobine i moralne norme. Znači li to da će onda narav doživljavati trajne promjene kako se društvo bude razvijalo? Ako neka buduća civilizacija bude tolerirala ubojstvo, krađu, pedofiliju itd., može li se to onda smatrati općeprihvatljivom normom? Sve to vodi prema tome da nema objektivne istine, nego postoji samo povijesna i kulturološka hermeneutika koja stvara istinu. Ako bismo to tako shvatili, onda bi se moglo zaključiti da je moderni čovjek danas inteligentniji od Platona, genijalniji od Dantea, svetiji od Augustina. Međutim ono što se zaboravlja u svemu jest da ono što razlikuje ljude povijesnih epoha i civilizacija, a među njima stvara trajno i permanentno jedinstvo, jest upravo univerzalna ljudska narav. ³⁹

Ideja da postoji jedna ljudska narav, objektivna za svakoga čovjeka, i potječe već iz grčke antike. »Čovjek antičkog vremena se smatrao dijelom kozmosa, bio je intimno povezan sa zakonima prirode, ali ne da bi se njome upravljalo i dominiralo, već da bi se upoznalo i prihvatilo njezina pravila i zakone, te prema tome uskladilo i ponašanje.« ⁴⁰ Na takvom jedinstvenom pogledu na prirodu i kozmos temeljilo se

³⁵ M. VOLAREVIĆ, *Žena u obitelji, društvu i Crkvi*, 111-112.

³⁶ IVAN PAVAO II., *Veritatis Splendor. Sjaj istine*, Zagreb, 2008. (= VS), br. 53.

³⁷ Usp. D. MATIĆ, I. KOPREK, Bioetička i ideološka pozadina »rodne teorije«, 389.

³⁸ Pojam naravi ovdje shvaćamo kao pojam reda. Narav ne uključuje fiksizam, nego više uključuje autentičan napredak da postanemo ono što već jesmo. Usp. J. DANIELOU, *Opstoji li jedna ljudska narav?*, u: *Bogoslovska smotra* 40(1970.)4, 305-311.

³⁹ Usp. *isto*.

⁴⁰ S. VULETIĆ, L. TOMAŠEVIĆ, Bio-etički i eko-teološki poticaji za zaštitu okoliša i života, 290.

i rimsko pravo. Stoga je već Ciceron definirao naravni zakon, kao zakon ispravan razumu i koji je u skladu s ljudskom naravi, općom i nepromjenjivom, koja se ne može razlikovati u Rimu ili Ateni proizvoljno⁴¹, nego vrijedi uvijek i svagdje za svakoga čovjeka isto.

I kao što okoliš čini jedinstvo cijeloga čovječanstva, na isti način ljudska narav čini jedinstvo među svim ljudima. Upravo to nas upućuje na potrebu ne samo očuvanja čovjekova okoliša nego i očuvanja čovjekove urođene naravi, samim time i urođene spolne naravi, koja se zrcali u stvorenosti biti na sliku Božju, istovjetno na muškarcu i ženi. U tom smjeru, polazeći od biblijsko-teološkoga shvaćanja *dominium terrae* u kojem Bog daje slobodu čovjeku, jednako *muškarcu* i *ženi*, potrebno je uvijek imati na umu da »služenje slobodom podrazumijeva uporište u naravnom moralnom zakonu univerzalnog obilježja koji pretječe i objedinjuje sva prava i obaveze (...)«⁴².

Drugim riječima, ta sloboda proizlazi iz čovjekove naravi i *bogosličnosti*, biti *muško* i *žensko* na sliku Božju, koja kako kaže Ivan Pavao II.: »označuje nepromjenjiv temelj sve kršćanske antropologije.«⁴³ Upravo o kršćansko-antropologiji i rodnoj ideologiji kao dvama suprotstavljenim pogledima na čovjeka i njegovu narav bit će riječ u sljedećem podnaslovu.

5. Rodna ideologija i kršćansko-teološka antropologija

Već smo dosada mogli primijetiti kako je *rodna ideologija* razvila sasvim novu paradigmu poimanju čovjeka (aseksualno biće) i njegove naravne (urođene) spolnosti *muško/žensko*, ostajući samo na razini kvaziznanstvene antropološke teorije koja je različita od biblijsko-teološko-antropološkoga tumačenja slike čovjeka, istovjetno muškarca i žene.

Također smo mogli primijetiti da rodna ideologija, negirajući originalnu spolnu razliku muškarca i žene, dovodi do *ekološko-antropološke* krize u kojoj se zrcali ego-centrizam čovjeka i u kojoj čovjek od stvorenja postaje stvaratelj. Prema rodnoj ideologiji ne vrijedi više što Biblija kaže: »muško i žensko stvori ih« (Post 1, 27), nego vrijedi drugi zakon prema kojem je čovjek onaj koji stvara ženu i muškarca ili nekakav treći spolni identitet.⁴⁴ Tako sada čovjek istovremeno *su-stvara* i razara svo-

⁴¹ Usp. R. DE MATTEI, *Diktatura relativizma. Mali vodič kroz novi totalitarizam*, Split, 2010., 58.

⁴² *Kompendij*, br. 140.

⁴³ IVAN PAVAO II., *Mulieris dignitatem*. Apostolsko pismo o dostojanstvu i pozivu žene prigodom Marijanske godine, Zagreb, 2003. (= MD), br. 6.

⁴⁴ Usp. BENEDIKT XVI., *Discurso* (21. XII. 2012.) u: http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2012/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20121221_auguri-curia.html (12. 2. 2019.).

ju originalnu spolnu narav. Prema rodnoj ideologiji čovjek postaje proizvod svoga duha i volje.⁴⁵

Kršćansko-biblijsko-teološka antropologija, suprotno od rodne ideologije, istinu o čovjeku temelji na dvjema tvrdnjama: »Prva da je Bog stvorio čovjeka, a druga da je čovjek, kao Božje stvorenje, zauvijek ostaje u egzistencijalnoj i ontičkoj povezanosti sa svojim Stvoriteljem.«⁴⁶ Bog, stvarajući čovjeka, jednako muškarca i ženu, dajući im slobodu i povjerenje, ne samo da budu čuvari zemlje nego im također povjerava na odgovornost čuvanje svoje slike koja se očituje u *biti muško i žensko*: »Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: 'Plodite se i množite, i napunite zemlju, i sebi je podložite!'« (Post 1, 26-28)

Ekologija, kao što smo već više puta dosada istaknuli, nije samo pitanje okoliša i očuvanja određenih biljnih i životinjskih vrsta nego je također i eminentno antropološko pitanje koje svoj odgovor može naći u istini stvorenja, tj. njegovoj urođenoj naravi, koju je Stvaratelj upisao u srce svakoga čovjeka. Jer jedino čovjek posjeduje svijest i moć razuma i odgovornosti. Iz svijesti da je stvoren na *Sliku Božju* i da posjeduje razum, čovjek je pozvan na odgovoran život i ophođenje prema stvorenoj stvarnosti.⁴⁷ Tako »*Knjiga postanka prikazuje nam neke stožere kršćanske antropologije (...)* koje je povezano s otkrićem i poštivanjem naravnog zakona što ga je Bog usadio u stvoreni svemir kako bi čovječanstvo u njemu obitavalo i čuvalo ga po njegovu planu«.⁴⁸

Iz dosada rečenoga možemo zaključiti kako biblijsko-teološka antropologija uči da je Bog stvorio svijet i sve stvoreno prepustio čovjeku na čuvanje, jednako *muškarcu i ženi*, da sami pronalaze oblike upravljanja s pomoću vlastitoga razuma i slobode koja se temelji na jedinstvenoj ljudskoj naravi *biti čovjek na sliku Božju*, istovjetno *muško i žensko*.⁴⁹

Na taj način potrebno je onda gledati i na čovjekovu spolnu narav utemeljenu na jedinstvu u dvojnosti i dvojnosti u jedinstvu, a to bi značilo biti čovjek jednako muško/žensko (jedinstvo u dvojnosti) i muško/žensko jednako čovjek (dvojnost

⁴⁵ Usp. M. VOLAREVIĆ, *Žena u obitelji, društvu i Crkvi*, 128.

⁴⁶ L. NEMET, *Teologija stvaranja*, Zagreb, 2003., 125.

⁴⁷ Usp. A. BEKAVAC, F. PODGORELEC, Suvremeni izazovi globaliziranog svijeta. Antropološko-ekološka kriza, u: *Bogoslovska smotra* 84(2014.)2, 349-366., ovdje 349.

⁴⁸ *Kompendij*, br. 37.

⁴⁹ Kao da se zaboravlja postojanje dvaju rodova, ali u njihovu *naravnom* izričaju. Usp. G. P. DI NICOLE, A. DANESE, Donna e uomo: creati l'uno per'altra, u: PONTIFICIUM CONSILIUM PRO LAICIS (ur.), *Donna e uomo. L'humanum nella sua iterezzaa*, Città del Vacitano, 2009., 102.

u jedinstvu), a ne, kao što tvrdi rodna ideologija, gledati na spolnu narav čovjeka kao na društveno-kulturni konstrukt. Po njihovoj logici čovjekova spolna narav nema onda jedinstven spolni karakter jer svaka kultura može donijeti vlastito i proizvoljno pravilo.

Čovjek, stvoren na *sliku Božju*, kao takav pozvan je da odgovorno upravlja svojom ljudskom naravi, isto kao što je pozvan da odgovorno upravlja okolišem. »Gospodarstvo koje je Stvoritelj povjerio čovjeku (...) nije apsolutna vlast niti se može govoriti o slobodi da upotrebljava i zloupotrebljava, odnosno da raspolaže stvarima kako mu se sviđa.«⁵⁰ I kao što priroda ne smije biti podvrgnuta *tehničkom*, isto tako ljudska narav ne smije biti podvrgnuta *društvenom* jer priroda i ljudska narav posjeduju svoje urođene naravne zakone. Kako navodi *Kompendij socijalnog nauka Crkve*: »ako se razumijevanje naravnog moralnog zakona zamagljuje, ne može se izgraditi stvarno i trajno zajedništvo sa drugima.«⁵¹ Zato svako zadiranje i u prirodu i u čovjekovu urođenu narav u prvom slučaju ima negativne posljedice za čovječanstvo, u drugom i za čovjeka i čovječanstvo. Zato se i očituje potreba ne samo za ekologijom ljudskoga okoliša nego i za *ekologijom ljudske naravi*, koju *rodna ideologija* nastoji ignorirati.

Prema kršćansko-biblijsko-teološkoj antropologiji čovjek ne može biti samo plod kulture kao što naglašava *rodna ideologija* smatrajući ga kulturnim i društvenim konstruktom. Naprotiv, čovjek činom stvaranja na sliku Božju kao *muško* i *žensko* iz te ontološke datosti pozvan je čuvati svoj okoliš i svoju urođenu narav. Time se pokazuje kako kršćansko-teološka antropologija promišlja o čovjeku i njegovoj stvorenoj naravi integralno i cjelovito, gdje je čovjek baš s pomoću svoje stvorene naravi pozvan izgrađivati kulturu i svoju narav.⁵²

Nadalje biblijsko-teološka antropologija otkriva kako je čovjek u središtu stvaranja, njemu je podložen Edenski vrt, jer je on onaj koji daje imena svoj stoci, svim pticama i svim životinjama u polju, međutim njegovo gospodstvo nije apsolutno, već ga Bog poput vrtlara ovlašćuje da ga brani i čuva.⁵³ Ništa manje čovjek onda nije odgovoran za *ekologiju spolne naravi* koja se temelji na bogosličnosti: »Bog stvori čovjeka na svoju sliku; na sliku Božju ga stvori; muško i žensko stvori ga.« (Post 1, 26-27) Tako »iz samog teksta stvaranja nam se ukazuju neke temeljne ideje vezane uz našu temu a to je da: ljudsko biće muško i žensko je stvorenje, a ne božanstvo,

⁵⁰ IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, Enciklika o pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu, Zagreb, 1990., br. 43.

⁵¹ *Kompendij*, br. 142.

⁵² Usp. M. CHIODI, *Etica della vita. Le sfide della pratica e le questioni teoriche*, Milano, 2006., 100.

⁵³ Usp. L. A. GALLO, Kršćanski angažman u korist ekologije, u: *Kateheza* 29(2007.)4, 342.

kojega je Bog brižno stvorio ('*načinimo čovjeka*'), a učinak te skrbi je činjenica da je '*stvoren na sliku Božju*' <.⁵⁴

Biti čovjek, muško i žensko, stvoren na sliku Božju, označava da je čovjek u centru stvaranja, ali također potrebno je imati na umu da je čovjek i dalje samo stvorenje,⁵⁵ a ne onaj koji stvara, što čovjek danas ponekad kao da zaboravlja, pa »umjesto da vrši ulogu suradnika u djelu stvaranja, čovjek se stavlja na mjesto Boga<.⁵⁶ Na taj način čovjek se okreće sam sebi i od stvorenja postaje stvaratelj. A klasična definicija grijeha prema moralnoj teologiji glasi: *aversio a Deo et conversio ad creaturam*, tj. *odvrćanje od Boga, a okretanje stvoru*.⁵⁷ Sve nas to upućuje kako je čovjek zanemario *moralno-antropološki* okvir odgovornosti u odnosu prema sebi i stvorenoj stvarnosti.⁵⁸ Zbog toga na kraju možemo zaključiti da prema kršćansko-teološkoj antropologiji čovjekova spolna narav ne može biti nekakva fluidna kategorija ili nekakav »performance« s kojom se može proizvoljno manipulirati i koju se može sebi podvrgnuti i čime netko može gospodariti kako naučava *rodna ideologija*.

Zaključak

Danas u svijetu postoji globalna svijest o ugroženosti raznih vrsta oblika života (biljnoga, životinjskoga) što za posljedicu ima onda i ugroženost ljudskoga života. To potvrđuje kako se ekološka kriza u prvom redu očituje kao antropološka kriza. Moderan čovjek na krilima tehničkoga napretka osjeća se dominantnim nad okolišem i materijom koju posjeduje i sebi podvrgava. Međutim svjedoci smo zadnjih godina da pretjerana čovjekova dominacija prijeti globalnom uništenjem čovjeka i čovječanstva, na što upozoravaju znanstvenici diljem svijeta, ako čovjek bez odlaganja ne počne poštovati i čuvati svoj prirodni *habitat*.

Na sličan način rodna ideologija nastoji zagospodariti nad urođenom spolnom naravi čovjeka. Uvođenjem pojmova *spol* i *rod* koji se ne moraju preklapati, nego mogu biti neovisni jedni o drugima, donosi se sasvim novo antropološko tumačenje čovjeka i njegove spolne naravi. Razlog je tomu što se sada prate paralelno dva pojma, koja imaju isti temelj u jedinstvenoj ljudskoj naravi. Umjesto da se nadopunjuje jedinstvena ljudska narav, s pomoću rodne ideologije skliznula je u dualizam

⁵⁴ Usp. isto, 341.

⁵⁵ Usp. L. LORENZETTI, *La morale nella storia*, 540.

⁵⁶ IVAN PAVAO II., CA, br. 37.

⁵⁷ Usp. M. VOLAREVIĆ, *Žena u obitelji, društvu i Crkvi*, 128.

⁵⁸ Kako kaže Ivan Pavao II.: »Od zaštite prirodnog '*habitusa*' različitih vrsta životinja i raznih oblika života, do 'ljudske ekologije' u pravom smislu riječi-koje na biblijskoj stranici nalaze sjajno i etičko obilježje za smjerno rješenje velikog dobra života, svakog života.« IVAN PAVAO II., *Evangelium vitae. Evanđelje života*. Enciklika o vrijednosti i nepovredivosti ljudskog života, Zagreb, 1995., br. 42.

prema kojem biti muško i biti žensko ne ovisi više o urođenom *spolu*, nego proizvoljno o *rodu* koji smatraju društvenim konstruktom.

Tako čovjek preuzima ulogu Stvoritelja, želeći biti sam kreator svoje spolnosti. Isključujući čovjekovu spolnost, promatrajući ga kao društvenu konstrukciju, rodni ideolozi na čovjekovu spolnu narav gledaju kao na nešto promjenjivo, proizvoljno i nad čime se može dominirati slično kao prirodnim okolišem, što može imati negativne posljedice za čovjekov naravni spolni *habitat*, a posljedično i za obitelj čiji se temelj upravo nalazi u naravnoj čovjekovoj spolnosti iz koje obitelj i nastaje.

Kršćansko-biblijsko-teološka antropologija uči da kao što na okoliš ne treba gledati samo kao dio materije koja se može iskoristiti nego kao cjelinu koja ima svoje naravne zakone, također i na čovjeka je potrebno gledati kao cjelinu u njegovoj stvorenosti *biti muško i žensko*. Ljudska narav, čovjekova tjelesnost, isto kao i materijalna priroda nisu nešto što se može uvijek po želji bez ikakve etičke odgovornosti tehnički oblikovati i nad njom dominirati samo zato što nekome trenutačno odgovara i služi, pritom ne poštujući unutarnje zakone čovjekove spolne naravi i prirodnih zakona.

THE INFLUENCE OF GENDER IDEOLOGY ON THE ECOLOGY OF MAN'S SEXUAL NATURE. A CHRISTIAN THEOLOGICAL ANTHROPOLOGICAL REVIEW

Marijo VOLAREVIĆ*

Summary: *The author tries to show how today man becomes more and more aware not only of the endangerment of man's environment but of the endangerment of man's innate sexual nature, as well. Man, created in the image of God as male and female (cf. Gen 1:26-27), is called not only to act responsibly towards the created reality God has given him, but also towards the image of God that is mirrored in him, equally in man and woman. In the same way that through history man hasn't been responsibly governing the created world, of which he is a guardian and not a master, in a similar way today, with the help of gender ideology, he wants to dominate over the sexual nature that was gifted to him. With the article the author seeks to warn, in accordance with Christian-biblical-theological anthropology, about the fundamental defects of gender ideology which through theoretical technicism penetrates the very essence of man's sexual nature, thus directly affecting the ecology of human nature and the ecology of family.*

Keywords: *ecology, gender ideology, gender, sex, nature, male, female, family, Christian anthropology.*

* Asst. Prof. Marijo Volarević, Ph. D., Catholic Faculty of Theology, University of Split, Zrinsko-frankopanska 19, 21 000 Split, mvolarevic@kbfs-st.hr